عکس: عباس کوثری

جنگی اجتناب‌ناپذیر

گفت‌وگو با ریچارد دالتون سفیر انگلیس در تهران

«ریچارد دالتون» متولد ۱۹۴۸ سفیر جدید انگلیس در تهران است که سال گذشته استوارنامه خود را به آقای خاتمی تسلیم کرد. او در وزارت امورخارجه انگلیس سمت‌های بسیاری از جمله مدیریت اداره امنیت اروپا، مدیریت امور انسانی، معاونت اداره آفریقای جنوبی، سرکنسولی اورشلیم، معاون سفیر مسقط و . . . را عهده‌دار بوده است. پس از پایان ماموریت «نیکلاس براون» سفیر سابق انگلیس، «دیوید ردوی» به عنوان سفیر پیشنهادی انگلیس به دولت جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد شد که «تهران» او را نپذیرفت و با کاهش سطح دیپلماتیک میان دو کشور از سطح سفیر به کاردار این رابطه در مدت کوتاهی که از بهبود روابط دو کشور پس از بیست و اندی سال می گذشت به چالش کشیده شد؛ چندی بعد و پیش از سفر سوم «جک استراو» در آبان ماه گذشته به ایران دولت انگلیس «دالتون» را به عنوان سفیر پیشنهادی خود به تهران معرفی کرد و وی به عنوان سفیر انگلیس در ایران پذیرفته شد. اکنون نگاه‌های بسیاری متوجه «ریچارد دالتون» است، شاید به این خاطر که او جهش دهنده مناسبات دو کشور در آینده‌ای نزدیک خواهد بود. این گفت و گو در آخرین روزهای سال ۸۱ انجام شده است.

هنگامه شهیدی

بحران عراق

■ **جناب سفیر! این روزها شرایط به گونه‌ای است که احساس می شود شمارش معکوس جنگ از سوی آمریکا و انگلیس بر علیه عراق آغاز شده است؛ آیا شما می‌دانید که اعلام آخرین رقم این شمارش از سوی «پرزیدنت بوش» چه زمانی خواهد بود؟**

بله؛ از نظر ما هم جنگ قضیه‌ای اجتناب ناپذیر است ولی هنوز نیز بر این نظر هستیم که باید از طریق مسالمت‌جویانه و زیرنظر سازمان ملل این قضیه دنبال شود. اکنون وقت آن رسیده است که «صدام حسین» و کشورش جهت خود را تغییر دهند و با مجامع بین المللی همکاری داشته باشند. صدام می‌داند چه باید بکند و سال هاست (شاید نزدیک به دوازده سال) که این را می‌داند. مسئله اصلی در حال حاضر تطابق کامل او و با قطعنامه‌های سازمان ملل و رعایت دقیق آنهاست و برای این منظور چاره‌ای برای تهدید به زور و فشار نبوده و باید این اتفاق می‌افتاده است. ما از پیشرفت هایی که در هفته‌های گذشته در این خصوص به وجود آمده استقبال می کنیم و مجامع بین المللی باید هر چه سریعتر درخصوص از میان بردن سلاح‌های کشتارجمعی رژیم عراق تصمیم گیری کنند.

■ **اینگونه که پیداست آمریکا در نظر ندارد منتظر پاسخ نهایی از سوی سازمان ملل باقی بماند. آیا انگلیس حتی در صورت وتو شدن اقدام نظامی علیه عراق از سوی سازمان ملل شانه به شانه در این جنگ یک طرفه «واشنگتن» را همراهی خواهد کرد؟**

ما اکنون در حال همکاری با آمریکا هستیم تا در مورد قطعنامه سازمان ملل به توافقنامه‌ای دست یابیم. در چند روز اخیر در «نیویورک»، هیأت‌های آمریکایی، انگلیسی و اسپانیایی به برخی مسائل مورد توجه اعضای شورای امنیت پاسخ داده‌اند. در حقیقت ما به دنبال دستیابی به موافقتنامه‌ای در زمان طولانی‌تر و به دست آوردن رأی برای قطعنامه دوم هستیم که اجازه بدهد قضاوت مثبتی انجام پذیرد که آیا عراق با سازمان ملل در حال همکاری است یا خیر. بنابراین، این یک روند و فرآیند مورد توافق کسانی است که در این پیش‌نویس سهم داشته‌اند و باور داریم که شورای امنیت سازمان ملل قطعنامه دوم را خواهد پذیرفت. در هر صورت ما تعهداتمان را بی‌هیچ تهدید قابل باور انجام خواهیم داد و این نکته را نخست‌وزیر ما «تونی بلر» گفته است که با حمایت مجلس این کار را به انجام خواهد رساند و اگر لازم باشد فشارهایی را نیز به کار خواهیم بست. . . .

■ **ولی «هانس بلیکس» و همکارانش هنوز به سلاح‌های غیرمتعارف عراق دست نیافته‌اند. پذیرش اینکه «عراق دارای تسلیحات کشتارجمعی نیست» از سوی هیأت حاکمه آمریکا اعتراف به این مسئله است که سازمان‌های امنیتی و جاسوسی آنها همگی در اشتباه بوده‌اند و چنین پذیرشی قطعاً ضربه سنگینی برای دولت «بوش» و جمهوریخواهان خواهد بود. با این نگاه آیا می توان گفت که «بوش» اکنون در سرازیری جنگ با عراق قرار گرفته و قادر به تغییر مسیر نیست؟**

هیچ کس در شورای امنیت سازمان ملل نمی گوید که عراق هیچ سلاح کشتارجمعی ندارد و به طور کلی این مسئله مورد پذیرش قرار گرفته است که عراق سلاح هایی در اختیار دارد که نباید داشته باشد. دیگر اینکه هیچ یک از اعضای شورای امنیت نمی گوید که عراق وظایفی را که در مورد بازرسان به عهده دارد رعایت می کند و نکته مهمتر آنکه بر عهده بازرسان نیست که چیزی پیدا کنند بلکه این عراق است که باید سیاست اغواسازی بازرسان سازمان ملل درخصوص پنهان کردن سلاح‌های بیولوژیکی خود را تغییر دهد.

■ **آیا انگلیس از توان نظامی کامل برای همراهی با آمریکا برخوردار است؟**

بله، نیروهای زیادی را به منطقه خلیج فارس اعزام کرده‌ایم و آمادگی داریم تا نقش خودمان را نیز در ائتلاف کشورهایی که آماده اقدام نظامی هستند ایفا کنیم. . . .

■ **تنها گذاشتن آمریکا از سوی اروپا در اقدام نظامی علیه عراق چه خطراتی را در آینده برای کشورهای اروپایی به همراه خواهد داشت؟**

خیلی زود است که پاسخ دهیم آمریکا در چه شرایطی یا در کدام‌یک از شرایط عمل می کند. نظرات مختلفی وجود دارد که چگونه می‌توان در مورد خلع سلاح به هدف مشترک رسید ولی ما در جریان مذاکرات و مباحثات در مورد راه آتی هستیم. من در حال حاضر نمی‌توانم بگویم در چه شرایطی چه اتفاقاتی می‌افتد اما اگر بخواهید نظر انگلیس را در مورد این جنگ بدانید این است که «عراق باید خلع سلاح شود» و در این راه از هیچ تلاشی فروگذار نیستیم و هر کاری را انجام می‌دهیم که قطعنامه ۱۴۴۱ سازمان ملل به مورد اجرا گذاشته شود. چه با جنگ و چه بدون جنگ و باقی برعهده دولت عراق است. . . .

■ **ولی آیا ممکن است کشورهایی که آمریکا را در این جنگ همراهی نمی کنند بعدها مورد تحریم «کاخ سفید» واقع شوند؟**

من اینگونه فکر نمی کنم. البته این مسائل برای آمریکا بسیار مهم است و من مطمئنم آمریکا آن را جدی خواهد گرفت چرا که برای آنها این مسئله کمی نیست. اما باز هم فکر می‌کنم که خیلی زود است پیش‌بینی کنیم که آمریکا در این خصوص چه عکس‌العملی خواهد داشت. . . .

■ **شما اشاره داشتید که مسئله اصلی برای «لندن» خلع سلاح عراق است. هر چند که من این سوال را چند ماه پیش از آقای «جک استراو» نیز پرسیده‌ام اما می خواهم پاسخ شما را نیز بدانم. ببینید! از مدت ها پیش «واشنگتن» و «لندن» از عراق را به سلاح‌های کشتارجمعی تجهیز کردند و این سلاح ها را مانند چک سفیدی در اختیار «صدام حسین» گذاشتند که او نیز برای خرج کردن این چک تاکنون از همان حساب برداشت می کند. چرا در سال ۲۰۰۳ اقدام به خلع سلاح عراق می کنید. مگر در سال ۱۹۹۱ نمی‌شد کار را تمام کنید؟**

این درست نیست که آمریکا و انگلیس این سلاح ها را در اختیار عراق گذاشته‌اند همه این حرف ها در حال حاضر بر علیه ما انجام می‌شود ولی من می گویم که اینها پروپاگاندایی بیش نیست. اینکه چرا در سال ۱۹۹۱ این کار را انجام ندادیم باید بگوییم که انجام دادیم. ما از سازمان ملل متحد استفاده کردیم درست مانند زمان حاضر و هدف ما این بود که با یک حمایت جهانی این کار را انجام دهیم. الزامات و ملزومات قطعنامه ۱۴۴۱ که شورای امنیت سازمان ملل می‌خواهد آن را به اجرا بگذارد اولین بار در پایان جنگ کویت به مورد اجرا گذاشته شد. چرا که ما فهمیدیم که چه خطرات و تهدیداتی از سوی عراق نسبت به منطقه و همسایگانش وجود دارد و این تهدیدات در آن قطعنامه‌ها لحاظ شده بود. این حقیقت است که ما مجبور بودیم و می‌خواستیم به راهکارهای مورد پذیرش جامعه بین‌المللی دست یابیم. . . .

● این درست نیست که آمریکا و انگلیس سلاح‌ها را در اختیار عراق گذاشته‌اند همه این حرف‌ها پروپاگاندایی بیش نیست که علیه ما انجام می‌شود ●

■ **بله درست است؛ من تردیدی ندارم که در سال ۱۹۹۱ این کار انجام شد اما شک هم ندارم که ائتلاف آزادسازی کویت سرنگونی «صدام حسین» را نیمه کاره رها کرد و شما اکنون دارید هزینه های آن را می پردازید. . . .**

بسیاری افراد این حرف شما را می گویند ائتلافی که کویت را آزاد کرد می‌باید به «بغداد» هم می‌رفت. ولی آن زمان این نظر مطرح نبود و کشورهای منطقه چنین نظری نداشتند. یکی از چیزهایی که می‌توانیم بگوییم این است که به گذشته نگاه کنیم. اختیارات سازمان ملل در سال ۱۹۹۰ و ۱۹۹۱ آزاد کردن کویت از اشغال عراق بود و در حقیقت نکته مورد توجه همین بود که به اجرا درآمد. . . .

■ **آمریکایی ها توهم دارند که به بهانه عراق با رفتن به خاورمیانه و ایجاد آشوب می توانند دموکراسی را در این منطقه نهادینه کنند ولی این افراد به این مسئله توجه ندارند که اگر دموکراسی در این کشورها ایجاد شود و همه دولت ها با رای مستقیم مردم انتخاب شوند اکثر مردم خاورمیانه با تنفری که از آمریکا دارند خاورمیانه را به یک منبع تنفر از آمریکا تبدیل خواهند کرد. به نظر شما اینگونه نیست؟**

نظر ما این است که چطور کشورها مورد حکومت قرار می‌گیرند و چه کسانی بر آنها حکومت می کنند. درواقع مردم هستند که باید انتخاب کنند. و در همین راستا تحسین می‌کنیم تلاش‌های مردم ایران و رهبرانشان را که اصول دموکراسی را گسترش می‌دهند و آن را به واقعیت تبدیل می‌کنند. ما امیدواریم که این روند به صورت عمیق‌تر ایجاد شود و مردمی را که در این مسیر گام بردارند و حرکت کنند حمایت می‌کنیم. برای مردم کشورهای دیگر خاورمیانه نیز همین‌طور است که در روابط و ارتباطات و صحبت‌هایی که با رهبرانشان دارند تصمیم بگیرند که آیا باید اصلاحات سیاسی باشد و در صورت کلی آن وجهه از اصلاحات که باید به انجام رسد چیست. ولی ما امیدواریم که آزادی‌های اساسی و استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر در کشورهای بیشتری مورد موافقت قرار گیرد. . . .

■ **فکر نمی کنید اقدام نظامی آمریکا علیه عراق خاورمیانه را به یک پایگاه ضد غرب تبدیل کند؟**

من فکر نمی‌کنم که الزاماً اینگونه باشد. به باور من مردم منطقه در بسیاری از اهداف و خواسته‌های کشورهای خارجی از منطقه سهیم هستند و به توسعه و رشد در منطقه توجه دارند. به عنوان مثال آنها توجه دارند و برایشان مهم است که دیگر تروریسم را نبینند چه در امور داخلی چه در امور خارجی. من مطمئنم که هدف بنیادین مردم منطقه برای حل برخوردها و مناقشات بین اسرائیل و فلسطین از یک طریق منصفانه و طبق موازین بین المللی است که حتی مورد توجه کشورهای خارج از منطقه نیز هست و به عنوان مثال انگلیس نسبت به سایر کشورها فعالترین کشور حساس نسبت به مسائل منطقه بوده که سعی داشته روند سیاسی منطقه را حیات بخشد و آن را احیا کند. . . .

■ **برای دستیابی به صلح و امنیت در برابر تهدیدات تروریستی کشورهایی که تصور می رود سلاح‌های غیرمتعارف داشته باشند آیا این روند پس از حمله به عراق علیه کشورهای دیگر مانند کره شمالی و پاکستان و . . . پیگیری خواهد شد؟**

مسئله سلاح‌های کشتارجمعی هیچگاه از بین نمی رود ولی اینکه مجامع بین المللی چگونه با آن برخورد می کنند از یک کشور به کشور دیگر متفاوت است. عراق در موقعیتی است که سال‌ها شورای امنیت را نادیده انگاشته است. در مورد کشورهای دیگر نخستین چیزی که باید به آن توجه کنیم تعهدات بین المللی آن کشور است که آیا آنها عضو معاهده سلاح‌های غیرمتعارف هستند و آن را به امضا رسانیده‌اند یا خیر. بنابراین باید هر کشوری را جداگانه دید و اینکه چه تهدیدی برای کشورهای منطقه و همسایه‌اش دربر دارد. جدای از این مسئله ما باید همیشه این سوال را از کانال همکاری‌های بین المللی از طریق دیپلماسی و گفتمان مطرح کنیم. در مورد کره شمالی هنوز کارهای زیادی هست که از طرق بین المللی باید به انجام رسد و هدف ما نیز بازگرداندن کره شمالی به رعایت تعهدات بین‌المللی‌اش است. . . .

■ **آیا مشابه همین اقدامات برای اسرائیل نیز به انجام می رسد؟ یعنی اینکه همین عملیات را که بر علیه «صدام» انجام می دهید بر علیه «شارون» نیز اقدام کنید. . . .**

ما باور داریم که اسرائیل باید به معاهده سلاح‌های غیرمتعارف بپیوندد. ما هر موقعیت و شانسی را استفاده خواهیم کرد که بتوانیم اسرائیل را متقاعد کنیم که این کار را انجام دهد و به‌طور کلی ما نسبت به استفاده قدرت و نیرو به صورت تبعیضی بدون آنکه هیچ تساوی و تعادلی در آن باشد مخالفیم. در رویارویی فعلی که اکنون در حال رویداد است ما کاملاً مخالف هستیم و می‌خواهیم گسست و شکستی را در سیکل کشتارها ببینیم و بر این اعتقادیم که تروریسم صدمه وارد می‌سازد ولی تمام این اقدامات باید در چارچوب قوانین بین‌المللی انجام شود و می‌خواهیم اقدامات فوری را از سوی مقامات فلسطینی و اسرائیلی ببینیم. . . .

■ **با توجه به اینکه آمریکا ایران را به «محور شرارت» متهم کرده است در صورت از میان برداشتن «صدام حسین» و استقرار دموکراسی در عراق فکر نمی کنید فشارهای روانی، سیاسی و اقتصادی بر روی ایران افزایش یابد؟**

بریتانیا هیچ وقت چنین عبارتی را برای ایران استفاده نکرده است و ما در موارد بسیاری اظهار داشته‌ایم که فکر نمی‌کنیم توصیف ایران به این شیوه درست و منطقی باشد. این در حالی است که ما اقدامات موثری را انجام می‌دهیم تا روابطمان با ایران تقویت یابد. ما با ایران در برخی مسائل اختلاف نظر داریم و این موضوع حقیقت است و راز و اسرار نیست که بخواهیم آن را پنهان کنیم. انگلیس و اتحادیه اروپا با ایران در مورد سلاح‌های کشتارجمعی، تروریسم، روند صلح خاورمیانه و به کارگیری استانداردهای حقوق بشر در ایران گفتمان دارند و ما منتظریم که در تمام این موارد پیشرفت‌هایی حاصل شود همچنانکه امیدواریم در امضای موافقتنامه‌های همکاری میان ایران و اتحادیه اروپا نیز چنین پیشرفتی به دست آید. . . .

■ **آیا ایران می‌تواند روی نفوذ «بلر» بر «بوش» حساب باز کند تا اطمینان یابد که منافع اش در آینده عراق تامین است؟**

در مورد آینده منافع ایران و عراق ما قبول داریم که ایران توجه ویژه‌ای از لحاظ منافع خود به آینده عراق دارد و به همین دلیل است که عراق تا این اندازه مهم و مطرح است. در مذاکرات و مباحثی که بریتانیا و ایران داشته‌اند عراق مسئله مهمی بوده و در این خصوص بحث شده است من جمله چندین ملاقات که وزارت خارجه دو کشور به انجام رسانده‌اند. . . .

■ **در اینجا یک سؤال دیگر مطرح می شود و آن اینکه در صورت هرگونه تهدید آمریکا در خصوص ایران انگلیس در کنار ایران قرار خواهد گرفت؟**

ما هم با ایران هم با آمریکا در مورد مسائلی که از نظر ایران مهم است در ارتباط خواهیم بود هر چند که من اصلا خطری را حس نمی‌کنم. . . .

■ **منظور من هرگونه تهدیدی است. . . .**

اگر موردی پیش آید بریتانیا در زمان خودش تصمیم گیری خواهد کرد. . . .